

ผู้เล่า	รายละเอียดของเรื่อง	สรุปความรู้ที่ได้
<p>นายกฤษณ์ จำงนิตย์</p>	<p>กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ดังรายละเอียดแนบท้าย)</p>	<p>จากการที่ได้ถ่ายทำรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในหลายๆเรื่องที่ผ่านมา พบว่า กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเนี่ย ยังไม่มีรูปแบบการทำงานที่ชัดเจน หรือเป็นแบบแผนที่ทุกคนสามารถนำไปปฏิบัติตามขั้นตอนที่ถูกริธีได้</p> <p>ดังนั้นจึงได้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือกันในหน่วยงาน ถึงเรื่องการจัดทำคู่มือและการลำดับขั้นตอนในการทำงานที่ชัดเจน และเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้นี้ไปยังบุคคลอื่นที่สนใจ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทาง หรือประยุกต์ใช้ในงานที่เกี่ยวข้องได้</p> <p>หลังจากที่ได้ประชุมกันถึงเรื่องกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สามารถสรุปได้ใจความดังนี้</p> <p>๑. จัดทำคู่มือ กระบวนการผลิตสื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา จำนวน ๑ เล่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานจริง ด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ เพิ่มความรู้ความเข้าใจในกระบวนการการผลิตรายการโทรทัศน์ และ เพิ่มความรู้ความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ให้กับเจ้าหน้าที่และบุคคลทั่วไปที่สนใจ โดยกำหนดกรอบของเนื้อหาออกมาเป็นช่วงๆในการถ่ายทำรายการ ดังนี้ ก่อนการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ ระหว่างการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ หลังการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ ย</p> <p>๒. ประชุมแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลและหัวข้อที่ต้องจัดทำตามหัวข้อที่ ๑) โดยแบ่ง</p>

		<p>หน้าที่ความรับผิดชอบในการถ่ายทอด ความรู้ออกเป็นประเภทของการถ่ายทำ รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ดังนี้</p> <p>๒.๑ ขั้นตอนก่อนการถ่ายทำ รายการโทรทัศน์</p> <p>ขั้นตอนที่ ๑ การเตรียมความพร้อม ของอุปกรณ์ก่อนการถ่ายทำ รายการโทรทัศน์</p> <p>๑. การเตรียมฉาก</p> <ul style="list-style-type: none">- เตรียมฉากหลังที่จะใช้ในการถ่ายทำ เช่น อุปกรณ์ประกอบฉากต่างๆ หรือ Green Screen- เตรียมโต๊ะ-เก้าอี้ให้พร้อมใช้ในการถ่ายทำ <p>๒. การเตรียมอุปกรณ์สำหรับจัดแสง และการจัดแสง</p> <p>ไฟที่ใช้ในการถ่ายทำ</p> <ul style="list-style-type: none">- ไฟสปอร์ต- ไฟคูลไลท์- ไฟคิมเมอร์ <p>การจัดแสง</p> <ul style="list-style-type: none">- แสงหลัก- แสงรอง- แสงริมไลท์- แสงส่องฉาก
--	--	---

กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ผลิตเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษา ซึ่งการผลิตรายการนั้นจะทำการผลิตได้ในทุกๆที่ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทำในสตูดิโอหรือการถ่ายทำนอกสถานที่แต่จะนิยมถ่ายในสตูดิโอมากกว่า โดยกลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศและสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ ดำเนินงานในกลุ่มวิทยบริการ สังกัด สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ได้เริ่มทำการผลิต และ พัฒนาสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ทั้งยังร่วมกับมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในการจัดการเรียนการสอนด้วยการบันทึกเทป เพื่อออกอากาศทางช่อง ๑๕ (DLTV) และ ๒๐๐ (TRUE VISION) เป็นจำนวนมากกว่า ๗๕๐ ตอน จาก ๕๙ รายวิชา และยังคงดำเนินการผลิตอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังบันทึกข้อมูลการสอนในรูปแบบวีซีดี และ WMV เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาทั้งภายใน และ ภายนอกสถานศึกษา รวมถึงในระบบอินเตอร์เน็ตอีกด้วย ซึ่งก็ถือว่ามีความเชี่ยวชาญ ทักษะ กระบวนการการทำงานในทางด้านนี้เป็นอย่างดี แต่กว่าจะเป็นรายการที่ผลิตมาแล้วนั้น ยังมีเรื่องของความยากง่าย และรูปแบบของรายการรวมถึงเงินทุนที่ใช้ในการถ่ายทำ บางรายการอาจใช้กล้องเพียง ๑ ตัวกับคอมพิวเตอร์ ๑ เครื่อง หรือบางรายการอาจจะใช้กล้อง ๓ ตัวกับคอมพิวเตอร์ ๑ เครื่องก็เป็นได้

ไม่ว่าจะเป็นรายการประเภทใดก็ตามผู้ผลิตรายการ เมื่อผลิตรายการเสร็จจะต้องมีกระบวนการใดๆต่อไปอีก รายการไม่ว่าจะเป็นรายการประเภทใด ก็จะเหมือนกันตรงที่ การใช้โทรทัศน์เป็นเครื่องมือในการส่งผ่านสาร และความคิดของผู้ผลิตรายการไปยังผู้ชม ทั้งนี้จะขอพูดถึงกระบวนการในการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เพื่อแสดงให้เห็นถึงรายการที่ผลิต ว่าจะต้องมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบและต้องมีการเตรียมจัดทำรายละเอียดในการถ่ายทำอย่างสมบูรณ์ ซึ่งวางแผนขั้นตอนและรายละเอียดในการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจะแบ่งเป็น ๓ ระยะคือ

๑. ระยะเตรียมการถ่ายทำ (Preproduction) เป็นระยะที่มีความสำคัญมากที่จะรายการให้ได้รับความสนใจ ความต้องการพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมาย ระยะเตรียมการถ่ายทำนี้ก็คือการวางแผนงานนั่นเอง ในระยะเตรียมการถ่ายทำนี้เมื่อได้รู้วิชามาแล้วจะต้องวางแผนแนวทางการทำงานให้เป็นไปตามรายวิชานั้นๆ ส่วนที่งานก็เป็นหัวใจสำคัญ เช่น ผู้กำกับรายการ ช่างกล้อง ช่างศิลป์ กำกับแสง/เสียงและผู้ออกแบบกราฟิก จะต้องประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดทิศทางและรูปแบบของรายการและการวางแผนในการถ่ายทำ

การวางแผนที่ดีในการเตรียมการถ่ายทำจะทำให้รายการประสบความสำเร็จ ลดปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้นให้หมดไปหรือมีก็อาจจะน้อยมาก ขึ้นต่อมาก็คือ

๑.๑ การเตรียมความพร้อมในห้องที่จะใช้ในการบันทึกรายการ

๑.๑.๑ การเตรียมฉาก เป็นส่วนสำคัญเกือบทุกรายการความประทับใจแรกของผู้ชมก็คือ ฉาก ฉากที่มีการออกแบบที่ดีได้ผลในการสื่อความหมายของรายการ มุ่งหมายให้เกิดบรรยากาศที่ดี อาจจะมีอุปกรณ์ประกอบฉากเข้ามาด้วย เช่น คอมพิวเตอร์ ดอกไม้ โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น โดยเราจะใช้อยู่ ๒ รูปแบบ คือ ฉากที่ทำให้เหมือนเป็นความจริง ตกแต่งเสมือนจริงขึ้นมาเลย และอีกแบบหนึ่งคือ ฉากแบบ Green Screen ที่ใช้ Chroma key เป็นฉากหลังไว้เจาะภาพ

๑.๑.๒ แสง ช่วยให้ภาพเป็นไปตามใจของผู้ผลิตรายการ ถ้าไม่มีแสงก็ยากที่จะผลิตรายการโทรทัศน์ โดยเฉพาะกล้องถ้าไม่มีแสง ภาพที่ได้ก็จะเป็นภาพมืดๆ ไม่มีความคมชัด โดยชนิดของดวงไฟที่ใช้ในการให้แสงในการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาได้แก่ spotlight จะให้แสงที่เข้ม (hard light) ให้แสงส่องเป็นลำแสงไปตามทิศทาง จะทำให้เห็นผิวหน้าและความลึกของรูปทรงของวัตถุชัดเจน โดยใช้เป็นแบบ Fresnel spotlight มีกำลังไฟตั้งแต่ ๕๐๐ จนถึง ๑,๐๐๐ วัตต์ ระยะห่างระหว่างหลอดไฟและเลนส์สามารถปรับแต่งเปลี่ยนแปลงได้เพื่อให้ลำแสงแพร่กระจาย ไม่ส่องเป็นลำแสง เลนส์ และสามารถควบคุมแสงได้ด้วย barn door มีรูปเหล็กแผ่นบางๆ สีดำ บังคับทิศทางแสงได้

(รูป Fresnel spotlight)

- Floodlight จะให้แสงสว่างอ่อนนวล (soft light) เป็นแสงจะกระจายไปทั่วบริเวณโดยไม่มีทิศทางซึ่งจะทำให้ไม่เกิดเงา โดยจะใช้ flood light แบบ scoop, soft light และ fluorescent bank โดยแบบ scoop เป็นอุปกรณ์ที่ใส่หลอดไฟมีรูปร่างครึ่งกลมเหมือนถ้วยใหญ่ จะทำให้การแพร่กระจายของแสงสูงมากและจะแพร่กระจายแสงไปทุกทิศทาง

(รูป Scoop)

- Soft light เป็นอุปกรณ์สี่เหลี่ยมใหญ่ๆ แผงหลังจะมีวัสดุที่ทำให้แสงสะท้อนส่องกระจายไปทั่วบริเวณโดยไม่ทำให้เกิดเงา ใช้เพื่อลบเงาที่เกิดจาก hard light

(รูป Soft light)

- Fluorescent bank ประกอบไปด้วยแถวของหลอดนีออนหลายแถวจะให้แสงแพร่กระจาย

(รูป Fluorescent bank)

อุปกรณ์ควบคุมแสง (Dimmers) เพื่อกำหนดการควบคุมความเข้มของแสงได้ด้วยการหรีไฟและเพิ่มไฟของ spotlight

(รูป Dimmers)

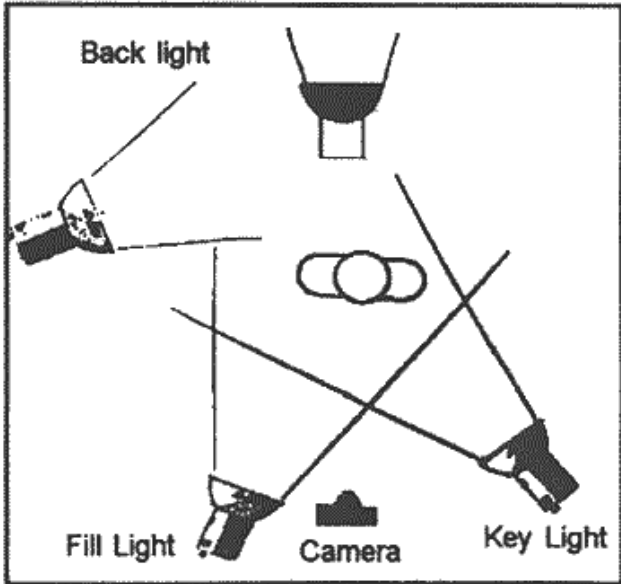
ส่วนของการจัดแสง การให้แสงต้องใช้ประโยชน์จากเรื่องเงาและความสว่าง ที่จะส่องไปยังวัตถุ โดยมีหลักๆ ๓ อย่างคือ Key light, fill light และ back light

- Key light เป็นแสงที่ส่องมาจากด้านหน้าของฉากเพื่อให้เห็นรูปร่าง ลักษณะและมิติของสิ่งที่อยู่ในฉาก ตำแหน่ง ไฟจะส่องมาด้านข้างประมาณ ๔๕ องศา ซ้ายหรือขวาก็ได้ โดยทั่วไป hard light ก็คือ key light โดยจะใช้ Fresnel spotlight ส่องด้านหน้าของสิ่งที่อยู่ในภาพ แสงอาทิตย์ก็ถือว่าเป็น key light

- Fill light ใช้เพื่อไม่ให้เกิดเงาบนใบหน้าของผู้ดำเนินรายการ โดยจะลบเงาบนใบหน้าและรายละเอียดบนใบหน้า โดยตำแหน่งจะตั้งตรงข้ามกับ key light ในองศาที่เท่ากัน fill light จะมีคุณสมบัติเป็น soft light โดยทั่วไปจะใช้ floodlight เช่น scoop และ fluorescent bank ความเข้มของแสงของ fill light จะต้องไม่มากกว่าความเข้มของแสงของ hard light

- Back light เป็นแสงที่ใช้เพื่อแยกผู้ดำเนินรายการออกจากฉากหลังจะให้เห็นเป็นขอบ หรือเป็นเส้นรอบผู้แสดง ตำแหน่งของไฟ จะอยู่ตรงข้ามกับกล้อง

Sample 3-Light Setups

(รูปการให้แสงแบบ ๓ อย่าง)

ภาพประกอบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM)
ของชุมชนสตูดิโอ (Studio Media)

การถอดบทเรียนการเรียนรู้ด้วยการวิเคราะห์หลังการปฏิบัติ After Action Review (ARR)

๑. เป้าหมายของการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้คืออะไร

การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้เรื่อง การเตรียมความพร้อมภายในห้องที่จะบันทึกการถ่ายทอดสด
ได้แก่

๑.๑ การเตรียมความพร้อมภายในห้องที่จะบันทึกการถ่ายทอดสด ให้มีรูปแบบการทำงานที่ชัดเจน และเป็นขั้นตอนที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติตามได้

๑.๒ มีระบบและกลไกการเตรียมความพร้อมภายในห้องที่จะบันทึกการถ่ายทอดสดให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

๑.๓ บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถจัดเตรียมห้องที่จะทำการบันทึกการถ่ายทอดสดได้

๒. สิ่งที่บรรลุเป้าหมายคืออะไร เพราะอะไร

ได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมในห้องที่จะบันทึกการถ่ายทอดสดที่พึงประสงค์ ๓ ด้าน รวมทั้งได้แบบอย่าง, วิธีการดำเนินการและรูปแบบต่างๆ ในการเตรียมความพร้อมในห้องที่จะบันทึกการถ่ายทอดสด

๓. สิ่งที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายคืออะไร เพราะอะไร

-

๔. สิ่งที่เกิดความคาดหวังคืออะไร

๔.๑ การออกแบบฉากที่ดี สามารถสื่อความหมายของรายการนั้นๆได้เป็นอย่างดี

๔.๒ การจัดแสงที่ดีทำให้รายการโทรทัศน์ดูมีความน่าสนใจ และช่วยสร้างจุดเด่นและจุดด้วยของรายการโทรทัศน์ด้วย

๕. คิดจะกลับไปทำอะไรต่อ

กลุ่มงานพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จะมีการจัดกิจกรรม การเตรียมห้องควบคุม (Control room) เพื่อให้สอดคล้องกับการเตรียมความพร้อมในห้องที่จะบันทึกการถ่ายทอดสด ครั้งต่อไปประมาณเดือน ตุลาคม ๒๕๕๓